

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

T. C. BAŞBAKANLIK
YURTDIŞI TÜRKLER
VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

Proje	“Türkiye, Hindistan ve Pakistan arasında Kültürel ve Akademik Bilgi Erişimini Arttırma” Programı
Düzenleyen Kurumlar	“Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (GASAM)” ve “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)”
Gezi Yazısı	Hindistan
Gezi Tarihi	Eylül-Ekim 2016

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Hazırlayan: Ayşe Yılmaz – İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi

İlk Durak Yeni Delhi

Uçaktan indik ve baharat kokulu ılık rüzgâr “İşte geldin! Hindistan'dasın.” dercesine çarptı yüzüme. Sanki rüzgârla ağırlaşan bu koku, insanın üzerine yapışıp kalacakmış hissini veriyordu.

Her zaman havaalanlarında, bakışı dışarı çıkanlara kilitli hâlde, ellerindeki yazılı kâğıtları gösteren insanları garipseyerek izlemiştir. Şimdiyse araştıran gözlerle bakan kendimi garipsedim ve gülümsedim.

Hep beraber dışarı çıktık. Gün ağarmak üzereydi. Önce biraz kapıda bekledik. Ardından yukarı doğru ilerlememiz istendi. Sonra anladık ki beklediğimiz araç buraya da gelmeyecekti. Bir türlü nerede bekleyeceğimize karar veremediler. Yine geldiğimiz yola inip bir u dönüşü yaparak yürüdük. Böylece Hintliler'in karakteristik diyebileceğimiz ilk davranışıyla tanıştık: Bir türlü ne yapacaklarına karar veremediklerinden, bir şeyi ancak üçüncü veya dördüncü defasında hâlledebilme durumu.

Kapıda gözüme çarpan ilk şey, yerlerde dolaşan kargalar ve kocaman bir kelebektir. Nasıl da edalı uçuyordu. Bıraksalar, bizi götürecek araca binmez; onu takip ederdim.

Araca binip yola çıktığımızda, ağır ağır yükselen güneş, olanca büyüklüğüyle karşımdaydı. Sanki yukarı çıkmıyordu da, üstüme doğru geliyordu. Gözümü ondan alamıyordum. Uçakta, üç gününü toprak altında, ölü hâlde geçiren Lazarus'un hikâyesini -kulağımdaki sesin yönlendirdiği tasvirler eşliğinde- dinledikten sonra, bu ışık karşısında onunla aynı duyguları hissediyor gibiydim. Peki ben toprağın altından mı geliyordum, yoksa toprağın altına mı gidiyordum? Belki de “Orada gördüklerini bize anlatır mısınız?” sorularına muhatap kalacağım dönüş vaktinde bunu daha iyi anlayacaktım.

Küçük yollardan geçtik. Hatta o yoldan iki otobüs yanyana zorlanarak geçmeye çalıştı. Kenarlarda dükkânlar vardı. Ama ne bakkal benim bildiğim bakkal, ne de eczane benim bildiğim eczane... Başka bir yüzyıla geldiğimi söyleseler inanabilirdim.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Aklıma hemen iki yıl önceki Hindistan deneyimim geldi. Külüstür mü külüstür bir otobüs çıkagelmişti bizi almak için. Valizleri aracın dışındaki alt kısma değil de, içine yüklediler. Sonra otobüse binip yola koyulduk. Otobüsün ön kısmı ilginçti. Sağda sedire benzeyen bir oturma yeri vardı ve bir adam boyluboyunca uzanmıştı. Direksiyon soldaydı tabii. Tam camın önünde, orta yerde ise bir buda heykeli duruyordu. Bizimle şoför kısmını ayıran bir de kapı vardı. Uykusuzluğuma rağmen oturduğumuz koltukların pisliği ve pejmürdeliği gözden kaçacak gibi değildi. Camlar da hakeza aynı durumdaydı. Otobüs bir anda bir sürü parçaya ayrılacak ve biz öylece ortada kalakalacakmışız gibi bir hisle etrafi izlemeye devam etmiştik.

Sonra geniş caddelerden yola devam ettik. Ormanlık alana girdiğimizde JNU Üniversitesi'ne girdiğimizi anlamıştım. Hafif pembemsi bir yapının önünde durduk. Misafirhaneye gelmiştik. Odalara çıkıp tek kişilik iki yataktan bozma büyük yatağı görmeden önce ilk kendimi kötü hissettiren şey, içeriye ayakkabılarla girmemizdi. Biliyordum bu gerçeği ama yine de yüzyüze gelmek farklı hisleri harekete geçirebiliyordu işte. Odanın, bir nevi evimin içine nasıl ayakkabıyla girebilirdim ki? Nasıl temiz şekilde yaşayabilirdim peki? Alışmamışlıktı tüm bu duygulanımı hissettiren.

Bu düşünceler eşliğinde geçti saatler.. İki kişilik yatağa bir üçüncü olarak sığmak istemediğimden uykusuzluğumu perçinledim. O arada aileme ve arkadaşlarıma yerime ulaştığımı bildiren mailler attım. Telefonla bildiremedim çünkü ne talihsizliktir ki, daha İstanbul'da uçağın kalkması sırasında telefonum elektrik voltajı yüzünden gözümün önünde dumanlar çıkararak can vermişti. Şimdi birkaç parçadan ibaret metal yığınıydı sadece.

Allah'tan o akşam farklı bir odaya taşındım. Tek kişilik bir yatak, yanında küçük tahtadan bir komodinin ve buzdolabı, tahtadan dar dikdörtgen bir masa, masanın üzerindeki yeşilimsi termosla iki bardağın üstünde 55 ekran bir televizyon: Bütün orada kalışım boyunca hiç dokunmadığım TV de denebilir belki. Yatağın sağ tarafında ise demirden bir giysi dolabı ve bahçeye açılan bir pencereyle kapının hemen yanında kare bir sehpa, tek kişilik genişçe berjervari bir koltuk vardı.

İlk iş derin bir temizliğe girişmek lâzımdı. Odanın içiydi, yerleriydi, banyosuymuş, lavabosuymuş... Temizlik anlayışlarımızın ne derece fark arz ettiğini görmem de, ikinci karakteristik özelliklerine

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

bir atıftı yine.

JNU Urdu Dili Bölümü'nü Ziyaret ve Karşılama

Urdu Bölümü'ne giderken diğer bölümlerin de önünden geçiyorduk. Her yerde hep aynı renk: pembemsi tuğla rengi. Duvarlarında da elboyaması rengahenk afişler. Ne kadar mahirlerdi bu işte! Hem hicveden, hem bir hikâye barındıran, hem de sanata yakın duran afişler...

Heyecanlıydım. Bir sürü insan bizi karşılamak için oradaydı. Geniş kare şeklinde bir salon, u şeklinde bir masa ve tam karşısında konuşlanmış uzunca dikdörtgen şeklinde başka bir masa. Sıra tanışma faslında. En zorlandığım ve sevmediğim durumlardan biri belki de... Biraz kendimden bir şeyler katıp biraz da Urdu Dili'nde hazırladığım metni okuyup kısaca tanıttım kendimi. Biraz da utandım. Kulağıma gelen Urduca cümlelerin güzelliği yanında basitçe kurduğum cümlelerimden tabii ki.

Eski Delhi

Eski Delhi Yeni Delhi'nin yanında daha az gelişmiş Anadolu kasabalarımızı hatırlattı bana. Biraz da Eminönü'nün o coşkulu hâlini... Evet, yoksulluk biraz daha fazla, kirlilik gibi ama bir canlılık da var. Sokakta satıcılar, yüzlerinde yaşanmışlık izleri iyice belirginleşmiş, bazen acıyla bakan insanlar... hatta berberler bile sokakta.

Tüm bu kalabalığı geçip **Jama Masjid**'e doğru ilerliyoruz. Genişçe bir alan ve alabildiğine merdiven. Bizde de camiye varmadan merdivenden çıkılır ama bu bambaşka. Sanki önce merdivenleri çıkıp sen “sen” olmaya doğru ilerliyorsun. Aynı Prometheus'un sırtında sürekli taşı yukarıya taşıyıp sonra tekrar elinde kaymasıyla gerisingeri o taşı alıp yine yukarıya taşıması gibi bir şey. Zorlukla birlikte kolaylığın olduğunu hatırlatan bir yapı. Onca merdiveni çıkıp içeri girdiğinde karşılaşılan genişlik öylesine ferahlatıyor ki gönülleri. Unutuyorsunuz ardınızda kalan yokuşu ve merdivenlerin sayısını. Tam da hayat gibi.

Mescidin rengi yine pembemsi. Bu rengin insanda bıraktığı duygu biraz karışık. Bizim kendi ülkemizde pek rastlamadığımız bir renk, belki de ondan. Kırmızıya yakın olması biraz itiyor insanı ama bir tarafıyla da içindeki coşkuya insanı dâhil eden bir tarafı var. İnsan kederliyse de

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

çocuklaşabilir bu renk karşısında.

Yalınayak uzun bir yol aşır minareye doğru ilerlemeden etraftaki insanlara takılıyor gözüm, ister istemez. Hafif serin bir rüzgâr esmeye başlıyor ve sanki herkesin yüzünde o tatlı rüzgârın dokunuşu ve mutluluğu var. Sağa-sola koşturan çocukların bakışı, kadınların uçuşan rengarenk sarilerinin rengine bürünüyor.

Ve işte beklenen ân... minarenin ucundaki o demir parmaklı alandayız. Küçük yerde bir sürü insan. Etrafı fotoğraflamaktan çok selfie'siyle meşguller. Aslında sadece bir nefeslenme yeri gibi oysa burası. Hira gibi. Aldığın nefesin sahibini tefekkür yeri.

Agra

Tac Mahal yolunda başladı güzellikler. Dinlenmek için durduğumuz bir tesiste güzel gülüşlü küçük dansçı kız ve babasıyla karşılaştık. İsmi hatırlamıyorum ama o benim için güzel gülüşlü dansçı kız. Dudağının kenarına taşmış rujuyla, o sarılı turunculu kıyafeti ve kırmızı başörtüsüyle... Öylesine içten dans etmesine bakılırsa seviyordu yaptığı işi. Belki bu kadar küçükken bu şekilde tanışmamalıydı böyle bir işle ama bir ânda hayatını değiştirecek kudrete de sahip değildim kuşkusuz. O güzel dansı, onu güzel de bir geleceğe götürsün, istedim sadece. Bütün hayatını yedeğine almış gülümseyen fotoğrafını sadece bir ân olmaktan öteye taşıdı hikâyesi.

Tac Mahal'e girmeden yine karşımıza o pembemsi renkte kaleye benzer bir kapı çıktı. Sanki karşılaşacağımız o beyazlığa bizi hazırlıyor gibiydi. Hakkında çok şey duyduğum Tac Mahal benim için sadece bir kabir veya sadece bir yapı olmaktan çıkmıştı. Âdeta canlı, nefes alan, yaşayan biri mesabesindeydi. Çünkü içeri girdiğiniz ândan itibaren sizinle konuşan bir dosta bakıyordunuz sanki. Bütün yaşanmışlığı, yüzyıllardır kendisini ziyarete gelenlerin ağırlığı ve kokusu sinmişti sanki her yana. Dokunmakla hissetmenin özdeş hâle geldiği yegâne yerlerden...

Belki biraz garip gelecek ama bu hissi yaşadığım ilk yer Süleymaniye'dir. Sırtınızı ona dayadığımızda konuşur Süleymaniye sizinle. Öylesine dost canlısıdır. Belki de o yüzden Hürrem'in kabrine gitmek gibiydi Tac Mahal'i ziyaret.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Tac Mahal'in ardından **Agra Fort'**a geçmemek gerekirdi belki. Farklı, ilginç ve hoş yapısı onun yanında her güzelliğine rağmen sönük kalıyor çünkü. Önce sanki hiç geçilemezmiş gibi bir his uyandıran uzunca şerit şeklinde bir kaleyle karşılaşıyorsunuz. İç düzeni tam yaşamaya dayalı tasarlanmış, yeşil ve gezmekten keyif aldığınız bir yer. Bir kapıdan çıkıp diğer avluya geçtiğinizde farklı ortamlardaymışsınız hissi uyandırıyor. Her avlu başka bir âlem. Bir yeri Fas'taki saraylardan birine benzetilebilir bir yapıda ama diğer kısımlar bambaşka. Meselâ Topkapı Sarayı'nı anımsatan yönleri de var.

En etkileyici iki yerinden söz edilebilir. Biri Şah Cihan'ın Tac Mahal'i izlediği o pencerenin önü şüphesiz. Bana şu lâfları dedirten ve insanı içindeki pencereleri açmaya iten harika yapı: “Mümtaz Mahal, bir bahtiyarı cihan. Bir sevdiği var, ardında bıraktığı; kabrini uzaktan seyrederek sükûn bulan.”

İkincisi ise Ekber'in çıkıp insanlara görüldüğü, kalenin dış kısmında kalan pencere. Her sabah güneş doğarken neredeyse altındanmışçasına parlamasına sebep olan ışık hüzmeleri arasındayken halk ona bakamadan önünde eğilirmiş. Bunu işittiğimde sanki bir çok eskilerden bir hikâye dinliyormuşum ve bizzat içindeymişim gibi iki ayrı duyguyu bir arada yaşadım. Sağolasın Ekber!

Yeniden **Yeni Delhi'**deyiz.

Anjuman Taraqqi Urdu'nun önündeyiz. Bir apartman içinde, kendine ait bir kütüphanesi, bir de ne büyük ne de çok küçük ama pencereler açılmadığından biraz loş bir konferans salonu var. Onca Urduca kitabı birarada görmek mutluluk vericiydi. Bir de güzel kitap hediyeleriyle oradan ayrılmanın hazzı da cabası!

Hemen çıkıp **Ghalib İnstitute'**süne geçtik. Her yanda Galib'in büyük puntolarla duvarlara yazılmış beyitleriyle karşılaşmak harikaydı. Türkiye'de bir şair enstitüsünde böyle bir şeyle karşılaştığımı hatırlamıyorum. Kütüphanesine, oditoryumuna göz atıp müşaare alanının maketinin yapıldığı alana, müzeye geçtik. Tabii yeni kitap hediyelerimizle...

Ertesi gün **İnquilab gazetesini** ziyaret ettik. Editörüyle görüştük ve işleyişle ilgili veya merak ettiğimiz konular ekseninde konuştuk. Keyifli bir sohbetti. Yalnız, Hindistan'daki STK'lar

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

konusundaki bilgisizliği, biraz da ilgisizliği ilginç geldi bana. Belki de Hindistan'daki STK'ların çokluğu bu ilgisizliği doğuruyordur, kimbilir.

JNU'ya tam da öğrenci temsilci seçimlerinin yapıldığı zamanda gelmişiz. Her akşam öğrenci protestoları vardı. Ama önce JNU'nun kampüsünden bahsetmeliyim. Bir ormanın içindeydik. İçimiz dışımız yeşil. Bir sürü hayvanla karşılaşmak muhtemel. Meselâ akşam vakitlerinde sağa-sola kırtarak geçen kirpiller mi dersiniz, tavuskuşlarının o her yanda yankılanan sesleri mi dersiniz. Hele sincaplar... Kaçak papağanlar dışında da adını bilmediğim bir sürü kuş türü. İstanbul'da ancak Belgrat'a veya Gülhane'ye gidip görebileceğiniz bir sürü kuşu birarada görebiliyorsunuz. Bir gece odama giderken yolda karşıma çıkan baykuş yavrusunu hiç unutmuyacağım.

Aslında JNU kampüsü, iki yanı ağaçlarla bezeli bir yürüyüş parkuru sanki. Ve en güzeli de, istediğin vakitte gezip dolaşabileceğin, dışarı her çıktığında başının üstünde sayamayacağın kadar yusufluğun uçuşup seni takip ettiği hissine kapıldığın, her renk yeşile şahitlik ettiğin...

Ne demiştik, tam da öğrenci seçimlerinin yapıldığı civcivli bir döneme denk gelmişiz. Akşam protestolara bir göz atma niyetiyle öğrencilerin toplandığı alana gittik. Bir grup temsilcileri bizi de davet edince aralarına girdik, girmesine ama meğer yanlış protestodaymışız. Öğrenmemizle aralarından çıkıp ters yöne dönüp gerisingeri gitmemiz bir oldu.

Patikalardan geçerken birinin elimdeki suya doğru uzandığını fark ettim. Hızlıca kendime doğru çekmekle yetindim. Zaten “Kimdi, niye benim suyumu almaya çalıştı”yı düşünme fırsatım da olmadı. Öylesine karanlıktı her yer. Sonra güldüm kendime. Hintliler'in diğer bir karakteristik özelliğiymiş çünkü bu, suyu içtiği kaba değdirmeden tüketmek. Senin, benim suyun yok, herkesin suyu var!

Ve günlerden **Qutub Minar**. Bir zafer sembolü. Buraya metroya binerek ulaştık. İlginç bir deneyimdi. Metroya girmeden yuvarlak biletimsi bir jeton alıyorsunuz ve onu kaybetmemeniz lâzım. Çünkü turnikeden çıkmadan onu kutuya atmalısınız. Allah'tan kaybetmedim. Metroda kadınlar için iki vagonun ayrılması ise bir nimet gerçekten. Kalabalığın içine girmeden yolculuk edebiliyorsunuz. Harikaötesi!

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Qutub Minar'ın garip mistik bir havası var. Yine aynı renk olmasına rağmen hissettirdikleri Jama Masjid'le aynı değil. Geniş bir arazide dolaşmanız hakimiyet, galibiyet hissi veriyor. Sanki her şeyin üstesinden gelebilmişsiniz gibi. Minarenin işlemelerindeki zarafet Selçuklu mimarisini anımsatıyor. Sanki hiç de o kadar eski değilmiş gibi sarıyor yakınlığı ve sıcaklığıyla.

Birkaç gün sonra yolumuz **Ramakrishna Mision**'a düşüyor. Bir yanıyla meditasyon merkezi, bir yanıyla bir STK. İçeri girmek için ayakkabılarını çıkarmalısın. Ardından bir sürü meditasyon yapan insanın arasında buluveriyorsun kendini. Müthiş sessiz bir ortam. Çıt çıkmıyor âdeta. Bir biz görmemişler fotoğraf çekmekle meşgulüz. Ardından her şeyi bir kenara bırakıp kafamı duvara dayadım ve kendime saklı ilginç bir deneyim yaşadım.

Ertesi gün **Sahara gazetesini** ziyaret ettik. Burasının en güzel tarafı işin mutfağını görebilmemizdi. Gazetenin basıldığı yeri, kâğıtları, kâğıtların kokusunu ve belki de hiçbir zaman o gazetenin üçüncü sayfa haberlerine dahi konu olamayacak matbaa işçilerinin bakışlarını unutamayacağım.

Nizamuddin Dergâhı'na doğru ilerlerken Kurban Bayramı yaklaşmakta. Her yanda kurbanlıklar. Bir de dergâhın yakınına kadar ne olduğunu tam anlayamadığım yediverene benzeyen çiçekler. Meğer dergâha girerken o iplerle birbirine bağlanmış çiçeklerden alıp türbesine bırakıyormuşsun. Bu dergâh ziyareti bizim türbe ziyaretlerini andırıyordu. Yalnız, iki amca ellerindeki büyük yeşil yelpazeleri sağa-sola sallayıp insanları ferahlatıyordu. İkisi de birbirine benzeyen ayaklı yelpazeler. Tabii arada kafana çok kötü çarptıkları da vakiydi.

Neredeyse yemeklerinden bahsetmeyi unutuyordum. On yıllardır et yemeyen biri için biraz zorlukları vardı, kabul ediyorum. Ama asıl zorluk veya farklılık temizlik anlayışlarımızın biraz uyuşmamasında. Hijyen epey önemli bir sorun. Yoksa epey leziz yemekleri var ve hepsinden tatmak gerekirdi. Özellikle en çok sevdiğim şey ekmekleriydi. Bir de paneer paratha en sevdiğilerimdendi. Bizim gibi peynir ve zeytinlerinin olmaması üzücü. Ne kadar kalırsa kalsın insan en çok kahvaltı yapmayı öznlüyor sanırım.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Pencap-Sirhind

İlkin **İmam-ı Rabbani Hazretleri**'ni ziyaret ettik. Aklıma hemen mektupları geldi. Gelmiş gelmiş en önemli mektuplar. Belki de mektubun değerine değer katan...

Öyle şatafatlı değil ama ince zevk örneği bir köşkün altındaydı makamı. Yeşil kapılı çilehanesinin kapısının açık olmasını çok isterdim. Nasip değilmiş girip görmek. Gerçi insan kendi çilesini çekmedikçe istediği çilehaneye girsin, fark eder mi?

Bir diğer güzelliğiye bu ziyaretin, onun torunlarından biriyle tanışmak. Ak benizli, ak sakallı, nurlu bir amcaydı. Hintli olduğuna inanmakta zorlandım dersem yalan olmaz hani. Mütevazı, naif, misafirperver biriydi.

Orada yatılı kalınabilecek odalar da vardı ve gayet temizdi. Belki bir gün yine yolumuz düşer İmam-ı Rabbani'nin dergâhına ama bu kez uzun süreli misafir eder bizi yanında, kimbilir.

Dergâhtan çıkıp **Golden Temple**'a doğru yola koyulduk. Golden Temple'ın altından yapısı insanı cezbedici. Zamanında birçok insanın katledildiği yer şimdi oraya gelenlerin doyduğu, misafir edildiği bir mekâna dönüşmüş. Yavaş yavaş sürekli çalan müziğin kaynağına doğru yürüyorsunuz. Ayaklarınız çıplak ve ara ara yolunuzu kesen küçük sularda ayaklarınızı yıkamalısınız arınmak için.

İçeriye girdiğinizden itibaren sizi saran o manevi hava, çevrede dolaşan insanların itici bakışlarının yarattığı hisse karışıyordu. Bir yanıyla sanki yalnız siz varmışsınız ve tek başına geziyor musunuz duygusunu, bir yanıyla da bütün bakışların üstünüzde olduğunu hissetmeden edemiyorsunuz.

Oradaki geniş havuzu dolaşarak ve yere yatıp selâm veren insanları seyrederek Temple'ın içine giriyorsunuz. O hiç bitmeyen müziği çalanlarla burada karşılaşıyorsunuz. Bazı sakallı, yaşlı amcaların ellerinde kocaman kutsal kitaplar var ve onu okuyorlar sürekli. Hiç bitmeyecek bir ezgi ve dua birlikteliği.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Jaipur

İlkin kalacağımız yere gidiyoruz. Resmen âşık oluyoruz otele. Geldiğimizden beri ilk kez temiz bir yerde kalmanın haklı gururunu yaşıyoruz. Eşyalarımızı bırakıp hemen **Jantar Mantar**'a doğru yola çıkıyoruz.

Jantar Mantar astronomik gözlem evi. Çok ilginç bir yer. İnsanlar hâlâ kiminle ve ne zaman evleneceklerine dair haberleri almak için buraya geliyorlarmış. Bütün burçların büyük büyük yapıları var. Güneşin gölgesine göre saat konusunda da hâlâ bilgi almak mümkün. Kimse demez 1700'lerde yapıldı, diye. Hayretengiz... Kendimi bir rüyanın içinde gibi hissettim. İçeride bulunduğumuz mekân canlıydı çünkü. İnsanı içine çeken bir hâli vardı. Ve çevrenin yeşillik olması da ayrı güzeldi. Belki bir gün, Allah nasip eder de, Zic-i Muhammed Sahi'nin kitabından gözlem sonuçlarını da okurum.

Silahhane'ye geçtik oradan. Bir sürü silah çeşidi. Aklına hayaline gelmeyecek şeyleri yapmış ve denemişler. Orayı gezerken acaba bizim bir silahhanemiz var mı acaba diye, düşünmeden edemedim. Bir de Hindistan'da bir işkence müzesi var mıdır, diye... Bir hocamız anlatmıştı ve çok merak etmişim.

Çıkıp ileriye doğru gittiğimde arkdanda kimsenin olmadığını gördüm. Kaybolmuştum. Ben de bu kaybolmuşluğun tadını çıkarmaya karar verdim. Solda sürekli hareket hâlindeki maymunları seyre koyuldum. Çok enteresan varlıklar bu maymunlar. Ellerinde hiçbir şey yok ama bir şeyi paylaşamıyormuş gibi kavgaya tutuşuyorlar. Köşe kapmaca oynar gibi zıplayıp duruyorlar.

Akşam olmak üzereydi ve artık otele gidip bir şeyler yeme vaktiydi. Otelin terası öyle güzeldi ki, tüm Rajasthan'ı görebiliyorduk âdeta. Biraz uzağımızda sürekli tramwayvari bir şey gelip geçiyordu. Dolunay hepimizin ışığıydı. Hafif bir esinti, canlı müziğimiz ve kukla gösterimiz vardı. Daha ne isteyebilirdik ki!

Sabah güzel bir kahvaltının ardından ilk iş merdivenlerin orada, **Chand Boari**'de aldık nefesi. Zeminin ve renklerin içinde kaybolduğunu hissediyordu insan. Sanki merdivenleri inip çıkan biz değilmişiz gibi. İnsan dokularıyla beslenen bir yaratığı andırıyordu Chand Boari. Her geçtiğim

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

merdivende bir parçam yapışıp kalıyordu ve zaten oraya aitmiş gibi. Daha yazılacak çok şey var aslında ama şimdilik susmalı.

Ardından **Amber Fort**'a yolculuk. Buranın en güzel tarafı yükseklerde konuşlanmış olması. Sanki Sümela Manastırı'na çıkmışsın gibi bir his... Evet, aynı hissi uyandıramayacağını biliyorum ama yazarken öyle bir denklem geliverdi işte aklıma, n'apalım!

İşlemeleri harikaydı, aynalı tezyinatları göz kamaştırıcıydı ama daha çok küçük müzik aletleriyle dev sesler çıkaran mütevacı müzisyenleri kaldı aklımda. Tabii biraz da bir ân önce buradan ayrılıp filleri görme telâş da vardı bende.

Ve filler... Üstlerine binmektense onları sevmeyi tercih ettim ve her dokunuşumda, sapa benzer yemeklerini yedirirken insanın bir atı, bir de fili olmalı diye, geçirdim içimden. Hele Kajal isimli fil bana selâm verdiğiğinde dünyalar benim oldu sanki. O koskoca vücut için küçücük kırmızı iki noktaydı gözleri. Acıdım da hâllerine biraz, ayaklarının bağlı oluşuna meselâ. Ama bir taraftan bakılıyorlardı işte. Hatta küçücük çocuklar ayaklarının altlarındaydı. Bize ne kadar uzak bir hayat tarzı. “Filler ve İnsanlar” diye bir hikâye yazmalıydı *Fareler ve İnsanlar*'a nazire olsun diye.

Sonra şehrin içine dalıp ufak tefek alışverişler yaptıktan sonra geri dönüş hazırlıkları başlamıştı. Bu arada **Hava Mahal**'i de ziyaret etmeden olmazdı tabii. Jaipur, kız çocuğu gibi kendini sevdiren bir şehir. Belki de ayrılması o yüzden zordu biraz.

Kürkçü dükkânımız **Delhi**'deydik yine.

Şimdi **İndia Gate**'e gidip o güneşin her yana ışınlarını yaydığı, insanların yiyecek-içecek ve mangolu dondurma sattığı, küçük bisiklete binip giden insanların seyredildiği, közde mısır kokusunun insanın içine işlediği o ânları yaşamalıydık; yaşadık da.

Bir de bu gezimizde tarihçilerimizden Süreyya Faruki ile tanışmak, hiç beklemediğim hoşluklarından biriydi bana Hindistan'ın. Ayrıca Urdu Dili bölümü ve Felsefe bölümlerindeki hocalarla tanışıp derslerine girmek de ayrı güzeldi.

Nizamuddin Dergâhı'nda Kavvali müziği dinlemeye gitmeden önce yöresel el sanatları sergisini

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

gezip yine az-çok alışveriş yaptık. Ne güzel kıyafetler, takılar, örtüler, bilezikler vs. vardı. Sadece seyretmek için bile gidilirdi.

Sıra Kavvali müziğindediydi. Dergâhın önü iyice kalabalıklaşmıştı. Enstruman çalan ve söyleyenler ortadaydı ve çevreleri insanla doluydu. Sağolsun, Akram Hoca, öne doğru ilerlememize yardımcı oldu. En öne kurulduk. Gerçekten de bir müziği yerinde dinlemenin maneviyatı çok farklıymış. Birçok kereler dinlediğim müzik ara ara içimde bir yerdeki bam teline dokunuyordu sanki. Garip hisler dolaşıyordu içimde. İnsanları izlemek, müziği dinlemek “Ben neredeyim?” sorusunu sordurttu. Bir ân göğe yükseliyordu sanki vücutlarımız, sonra yine değişiyordu elbisemize varlığımız. Öyle garip bir get-gel...

Kalküta

“Kalküta nasıl bir şehir?” diye sorsalar, ne diye cevap veririm diye düşündüm. Tüm nemine, kirliliğine rağmen kucaklayıcı bir hâli vardı onun da. İnsanların gözlerinin içinde farklı bir derinlik gizliydi sanki. Kalküta bir derinlik, bir kesafet şehriydi.

Kalacağımız yere geldiğimizde geceye yaklaşıyordu vakit. Kapıyı açan yoktu. Hocanın öğrencilerinden biri içeri atladı ve ne kadar da güvenli bir yerde uyuyacağız böyle, diye geçti tabii içimizden. Yarım saate yakın bağırsak da, kapıyı sarsmaya devam etsek de açılmadı kapı. Sonra epey genççe bir delikanlı elinde anahtarlarla geldi. Görevli değildi tabii ama ötesini sorgulamadık; girdik içeri. Oda temiz görüntüsüne rağmen tozlar ve küçük kırmızımsı karıncalar yüzünden biraz rahatsız ediciydi. O günden sonra rinit gelip buldu beni meselâ. Önce yine temizlik yapılmalıydı o yüzden.

Sabah çok güzel bir otel lobisinde harika bir kahvaltı yaptık. İlk defa doğru düzgün bir şeyler yiyebilmişim. Ardından **Kalküta Üniversitesi** Arap Dili'ni ziyaret ettik. Üniversitenin asansörü eski usul, kapıları akordeon gibi kapanan cinstendi. Hâlâ kara tahta kullanılıyordu ve sıralar da tahtadandı. Bizim buralarda o türlere Taksim'de rastlanıyor anca. Hocanın odasına geçtik. Ne kadar mütevazı bir insandı. Küçücük odasında büyük işler başarabiliyordu. Naif, sevecen, mütebessim, memnun ve misafirperver biriydi. Hele biraz Arapça konuşabilmek daha da güzeldi.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Oradan ayrılıp **Tagore**'u ziyarete gittik. Ayakkabılarımızı çıkararak başladı gezimiz. Merdivenlerden çıkıp oda oda, adım adım takip ettik Tagore'un hayatını. Tagore her yerdedi, o meşhur bakışı ve duruşuyla. Onca fotoğrafına baktık ama yalnızca bir fotoğrafını untabileceğimi sanmıyorum. Sanki tam bana, gözlerimin içine bakıyordu. Derin ve etkileyiciydi. Bakışındaki o derinlik ve hüznün çok kesifti ve tahammülfersa bir hâli vardı. Hiç bitmemiş, hiç geçmemiş ve geçmeyecek ama bir şekilde karşıdakine aktarılacak bir kederin izleri vardı bakışlarında. Okuduğum Tagore'la burada karşılaştığım Tagore arasında farklar vardı. Sanki sükûnet ehli biriymiş gibi gelirdi bana; oturup sürekli yazan. Burada ise yürüyen, ilerleyen bir dinginlik abidesiyle karşılaştım ama hayatından, kendinden kaçmamış; hep kendini bir öteye götürebilmiş bir hareket adamı aynı zamanda.

Onun kılık-kıyafeti, kullandığı eşyaları, fotoğrafları, sandalyeleri, masaları, yiyip içtiği yer, gezip dolaştığı kısım çok etkileyiciydi. Evi ise bir harikaydı; labirent gibi. Bahçesinde dolaşırken orada oturmayı ve Tagore gibi olmayı aklımdan geçirdiğimi gizleyemem. Sanki yazmak için en ideal yermiş gibiydi.

Tagore'dan ayrılıp **Belur math**'a gittik. Burası Ramakrishna'ya ait bir yerdi. Birçok insan, kapısının açılma saatini bekliyordu bizimle. Açılır açılmaz isteyen meditasyona, isteyen deniz kenarında oturmaya gidebiliyordu. Genişçe bir mekândı.

Ertesi gün **Saint John Kilisesi**'yle başladı gezimiz. Ardından **Viktoria Müzesi**'ne geçtik. İngilizler'in kalıntılarını seyretmek bir tarafıyla acı vericiydi aslında. Onlar ne düşünüyorlardı acaba? Müze çok güzel bir bahçe içindeydi. Biraz bizim Atatürk Arboretum'una benziyordu.

Sonra bizim iki yaka arasında karşıya geçmemiz gibi ama Üsküdar'dan Beşiktaş'a geçer gibi motora bindik ve tekrar geri döndük aynı motorla. Su öylesine bulanık ve rengi öylesine bozdu ki. O suda çocuklar yıkanıyorlar ve yukarıdan farklı atlama tekniklerini sergiliyorlardı.

Oradan **Nakhoda Camii**'ne doğru yola koyulduk. Yapısı çok hoş bir camiydi ama etrafı çok kirliydi. Niye hep Müslümanların daha yoğun olduğu bölgeler böyleydi? Bu önemli bir soruydu.

Kalküta'da şaşırdığım diğer şey de sokakta yıkanan insanlar görmek; hem kadın, hem erkek.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Bizim kültürümüzde hiç yeri olmayan bir durum olduğu için belki de bunca şaşkınlığım.

Ayrıca **Aliah Üniversitesi** Arap Dili'ni de ziyaret ettik. Burası diğer yerin aksine son derece modern tasarlanmış yeni bir üniversiteydi. Yine çok iyi karşılandık ve güzel bir sohbet gerçekleştirdik.

Sıra **Ramakrishna Mision İnstitute of Culture**'a gidip kütüphanesine ve kitaplarına bakmaya gelmişti. Çok vakit kaybetmeden de gideceğimiz **Budist Temple**'a doğru yola çıktık. İlk karşımıza çıkan girişteki, önünde tütsüsüyle duran bir Budha heykeliydi. Budist Temple'da dua eden yaşlı bir amca vardı. Altın sarısı tanrısının karşısında sesli sesli bir şeyler okuyordu. Biz fotoğraflar çekerken onun hiç umrunda değildi. Öylesine duasına dalmıştı ki! İmrendim. Biri dua ederken beni çekmeye kalksa tüm konsantrem bozulurdu sanırım.

Her yanda Budha'nın resimleri vardı. Rengârenk boyalarla çizilmiş, her biri farklı bir hikâye anlatan resimler... Aynı kilisede Hz. İsa figürlerine rastladığımız gibi. Tapınağın dikdörtgen yapısı, direklerin konuşlanış tarzı, içerideki çan da biraz kiliseyi andırıyordu aslında.

Bu havaalanından önce son durağımızdı. Tekrar **Yeni Delhi**'ye dönüyorduk. Döndüğümüzde kalacak yer konusunda problemlerin olması dışında yavaş yavaş ülkeye geri dönme hâlet-i ruhiyesine girmiştik.

Yeni Delhi'de farklı bir misafirhanede kaldık o gece. Genişçe bir yatak ve benim yer yatağım vardı odada. Daha çok hazırlanmak için kullandık bu odayı. Hızlıca bir Delhi turu yaptık ve veda ettik bu şehre. Ardından tanıştığımız insanlarla da vedalaştık.

Geri dönüş yolunda uçaktaki sarhoşun vukuatları dışında geri dönmenin hüznüyle boğuşuyordu gönüllerimiz. Hindistan hem hoş bir koku, hem hoş bir tat, hem de hoş bir dokunuştur artık hayatlarımızda...

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Hazırlayan: Fatma ÇELİK / İstanbul Üniversitesi Urdu Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Delhi

Hindistan'ın kendine has iklimi hava ile ilk temas anında hissediliyor. Sanki baharat kokulu bir saunaya girmiş gibi oluyorsunuz.

İklimden söz ederken şunu atlamamak gerekir ki, nem oranı oldukça yüksek olduğundan Türkiye'de şikâyet ettiğimiz hava kirliliği burada çok daha fazla hissediliyor.

Havaalanı çıkışında hemen her uluslararası havaalanında görülebilecek bir kargaşa hâkim.

Havaalanından şehre doğru gidildiğinde trafiğin düzensizliği ve ışık sürelerinin uzunluğuna ek olarak korna sesleri kulak tırmalamaya başlıyor. Oysa hemen her trafik ışığının yanında klakson çalmanın manasında tabelalar mevcut.

Trafik soldan akıyor ve bu akışa alışmak biraz zaman alıyor. Ana yollara çıkamaları da özellikle başkent Delhi (Hindistan halkının ifadesiyle Dilli)'de otomatikler her yerde. Taksiden daha ucuz bir ulaşım aracı olduğu ve toplu taşıma yetersiz kaldığı için bu otomatikler çok kullanılıyor.

Yeni Delhi'de bulunan Jawahar Lal Nehru Üniversitesi kampüsü oldukça geniş bir ormanlık alan içerisinde yerini almış. Öyle ki Hindistan'ın hemen her yeşil alanında görülen sincaplar ve tavus kuşları kampüsün içinde özgür bir yaşam sürüyorlar. Kampüste ceylan görmek bile mümkün. İneklerin kutsal sayıldığı bir ülkede ineklerden söz etmeden olmaz. İneklere oldukça fazla rastlamak mümkün Hindistan'da. Türkiye'de sokak hayvanı denildiğinde akla nasıl kedi ve köpek geliyorsa Hindistan'da da inek akla geliyor. Çünkü ineklerin dokunulmazlığı var ve ana arterler de dâhil olmak üzere ülkenin her yerinde özgürce dolaşabilen yegane hayvan: inek.

Jawaharlal Nehru University, Hindistan'ın en önemli okullarından biri. Yeni Delhi'de yeşillikler içinde, oldukça geniş bir kampüse sahip. Tüm fakülte ve yurtları, misafirhaneleri içinde bulunduran kampüste 6 binden fazla öğrenci yaşıyor.

Delhi, eski ve yeni olarak ikiye ayrılıyor. Yeni yerleşim alanlarının açılmasıyla şehrin bir tarafı yepyeni bir görünüme kavuşurken diğer tarafı kaderine terk edilmiş görünüyor.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Eski Delhi’de bulunan Jama Mascid, çok eski ve görkemli ibadethane. Rengi, avlusu, mimarisi, yapımında kullanılan malzemeler ve tabii ki manzarası, bu ibadethaneyi bir şaheser kılıyor.

Red Fort diye bilinen Kırmızı Kale ise yine Eski Delhi’de olup lokasyon olarak tam Jama Masjid’in karşısında kalıyor. Yine muhteşem bir görsel şölen sunan lal rengindeki kalenin surları öyle geniş ki adeta şehri ortadan ikiye ayırıyor. İçi ise sürprizlerle dolu. İç içe geçmiş binalar, beyaz ve kırmızının eşsiz uyumuyla adeta bir tablo oluşturuyor.

Kalenin içine girildiğinde ise sincaplar, maymunlar ve köpekleri görmek mümkün. Her yerde rastladığımız sineklerden rahat edebildiğiniz sürece kalenin geniş bahçelerinde çimlere uzanıp dinlenme şansınız bile var.

Genel olarak Hindistan’da insanlar, özellikle de erkekler sokağın temizliğine hiç dikkat etmiyorlar. Özellikle şehir merkezinden uzaklaştıkça artan kirlilik yer yer çirkin manzaralara da sebebiyet veriyor. Bu kirlilik ve havanın ağırlığı yer yer nefes almayı bile zorlaştırıyor. Ancak bu kirlilik ve kötü kokular bile Hindistan’ın câzibesini gölgeleyemiyor. Günün her saati farklı bir köşesinde bambaşka manzaralar sunan Hindistan, mutlaka görülmesi gereken bir ülke.

Hindistan için söylenecek en doğru şeylerden bir tanesi de ülkenin belediyeçilik hususunda filmlerde görmeye alışık olduğumuz Orta Çağ Avrupası’nı aratmadığı gerçeği olacaktır. Bu durum, görme imkânı bulduğum Agra, Yeni Delhi, Jaipur (Rajastan), Armritsar, Sirhind, Kolkata şehirlerinin hemen hepsinde aynı. Sadece şehrin belli merkezi noktalarını istisna tutmak şartıyla genel olarak kanaatim bu yönde. Bir önceki Hindistan ziyaretimde görme ve konaklama imkânı bulduğum, Agra’ya 30 km uzaklıktaki Aligarh da ise durum çok daha vahimdi. Atık sular için yol kenarlarına açılmış çukurların görüntüsü hala hafızamda. Aynı manzaraya bu defa yalnızca Kolkata’da rastlamış olmak biraz iç rahatlatıcı oldu.

Hindistan’ın fotoğraf için şahane manzaraları bulunan rengârenk bir ülke olması malesef bu kirliliği ortadan kaldırmıyor. Belediyeçilik denen şeyin burada esamesi okunmuyor.

Yeni Delhi’de Müslümanların etrafında yaşam kurduğu Nizamuddin Evliya Dergâhı’nı görmek mümkün oldu. Burası da yine Eski Delhi gibi Müslümanların yoğunlukla yaşadığı bölgelerden. Zaten Hindistan’da yönetim tarafından ihmal edilmiş bir bölge gördüğümde o bölgede

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Müslümanların yaşadığını anlayabiliyorum artık. Bu üzücü durum Nizamuddin Evliya Dergâhı'nda daha çok ortaya çıkıyor. Dergâha giden sokakta tıpkı Eski Delhi'de olduğu gibi dhaba diye nitelendirilen büfe-restoranların önünde hayırseverlerin bağışlarını beklemek üzere çömelmiş fakir insanları, sokak satıcılarını görmek mümkün. Dergâhın girişinde çeşitli dükkânlarda gülkurusu ve yeşil sanduka örtüleri satılıyor. Dergâha, Nizamuddin Evliya'nın mezarını ziyaret için gelenler bu örtüleri satın alıp, Hazretin sandukasına örterek dua ediyorlar. Gülkurularını ise sandukanın kenarlarına serpiştiriyorlar. Burada söz etmeden geçemeyeceğim şey şu ki; Müslümanlar, Hindu tapınaklarında gözlemediğim şekilde ellerini birleştirmek suretiyle dua ediyorlar. Dergâhın içerisinde pek çok mermer mezar bulunuyor. Her birinin üzerinde yine yeşil sanduka örtüsü serilmiş biçimde. Çişdiye Tarikatı'nın önemli geleneklerinden Kawali Müziği perşembe akşamları yine bu dergâhta icra ediliyor. Ancak bu icra bir konser havasında geçiyor ve dinlemeye gelenler müzik icracıları için meydana para atıyorlar. Tasavvuf müziğine bu şekilde yaklaşıyor olmasının üzüntü verici olduğunu söylemeden geçemeyeceğim.

Ayrıca dergâha yaklaşıldığının gelen ağır kokudan anlaşılması da ayrı bir üzücü durum malesef.

Oto rikşa özellikle Delhi'de çok kullanılan bir ulaşım aracı. Otomobillere kıyasla küçük olması hasebiyle çok yaygın kullanılıyor. Ancak ücretlendirmede hükümetin getirmeye çalıştığı standartlara rikşa sürücülerinin pek uymaması dolayısıyla, rikşaya binmeden önce mutlaka sürücü ile pazarlık yapmak gerekiyor.

Delhi'de görülmesi gereken en önemli tarihi eserlerden biri de Qutab Minar. Yaklaşık 73 metre yükseklikteki bu kırmızı minareden zamanında Ezan-ı Muhammedi'nin duyurulduğunu düşünmek gerçekten çok muhteşem bir duygu. İhtişamı sebebiyle tarihi boyunca pek çok kez Hindu ve Müslümanlar arasında el değiştirmiş olan bu Minare ve etrafındaki imaret üzerinde bu el değiştirmelerin izleri görülüyor. Geçirmeli sistemle inşa edilmiş olması nedeniyle Qutab Minar, yapıldığı tarihten bu yana pek çok savaş görmüş olmasına rağmen dimdik ayakta kalmayı başarmış. Qutab Minar çevresindeki imaretler için yazık ki aynı zindelikten bahsetmek mümkün değil.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Agra

Agra bambaşka bir imkân sunuyor insana, sadece burada anlaşılabilir bir sosyolojik çıkarım yapma imkânı; bunca zenginlik ve ihtişam, bunca incelik ve kudret, bunca zerafeti yaşamış ecdatların torunları nasıl olup da bugün bu hale, bu fakirlik ve sefalet içine düşebilmişler? Bu sorunun cevabını araştırmak pek çok şeyi anlamak için vesile olacaktır.

Taj Mahal gerçekten çok etkileyici ve görkemli bir yapı. Her bir taşı muntazaman dizilmiş, her bir mermer parçası ustalıkla oyulmuş, işlenmiş. Ülkenin koloni olduğu dönemde bu görkemli mezarı süslemek için kullanılmış değerli taş ve altınların çalınmış olması gerçekten çok trajik bir hikâye. Ayrıca bu denli şatafatlı bir yapının yalnızca bir mezar olduğunu bilmek açıkçası insanın dimağında kolay kolay unutulmayacak bir anı bırakıyor.

Agra'nın en güzel manzarası şüphesiz Taj Mahal, ancak bu manzaranın en iyi seyredildiği yer elbette ki Agra Kalesi denilen o müthiş lâl renkli yapı. Öteye uğurlanan sevgilinin mezar taşını seyretmek için yapılmış görkemli terasları, beyazın ihtişamını mermere nakış nakış işleyen bu güzel yapı sadece Tac Mahal'e değil, aynı zamanda yeşil bir çarşaf gibi uzanan nehre ve yemyeşil bir bölge manzarasına da sahip. Kartpostallarda rastlanabilecek bu görüntüye o katlanılması zor kokunun eşlik ediyor olması gerçekten çok üzücü bir durum.

Agra Kalesi oldukça büyük bir alana inşa edilmiş. İç ve dış süslemeleri de oldukça şık. Ancak buranın bir mezar olduğu düşünülünce her şey fazla görünüyor göze. Bu açıdan bakılınca mezarın yanında bulunmaktansa karşısına geçip uzaktan bakmak çok daha anlamlı. Bunun içindir ki Agra Kalesi hem doğal manzarası hem de Taj Mahal manzarası sunduğundan Taj Mahal'e kıyasla çok daha güzel bir konumda.

Rajasthan- Jaipur

Hindistan'a hâkim olan doğal kırmızı taşlardan yapılmış eski evlerin oluşturduğu şehirler görülmeye değer nitelikte. Özellikle Rajasthan bölgeindeki Jaipur şehri kırmızı manzaraya dair görebildiğim en güzel örnekti. Şehir Sarayı görkemli yapısıyla göz dolduruyor ancak Hava Mahal tüm bu kırmızılıktan ayrı olarak bir başyapıt edasıyla eski ve yeni şehri birbirine bağlayan yol üzerinde ayrı bir renkliliğe sahip.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Rajastan Hindistan içinde ayrı bir dünya. Her ne kadar Jaipur'a kadar gidip 9. yüzyılda şehrin su sıkıntısını gidermek için inşa edilmiş su kuyusunu, yani Chand Baori merdivenlerini göremesek de, bu merdivenlerin bir minyatürünü Eski Jaipur yolunda ziyaret etme fırsatımız oldu. Minyatür merdivenlerin muhteşemliği gerçeğini tahmin etmede insanı çaresiz bırakıyor.

Yine Rajastan'da bulunan tarihi öneme haiz Chandr Mhandr güneş saatleri müzesi gerçek bir tarihi eser. Devasa yapıda çeşitli saatlerle güneş hareketlerinin takibi için uygulanan yöntemler gerçekten ilgi çekici. Her ne kadar Osmanlı'daki muvakkithanelerin yanında tek bir işlev için örnek teşkil etse de görülmeye değer nitelikte bir açık hava rasathanesi olduğu söylenebilir.

Kolkata

Ya da bilinen eski adıyla Kalkutta, Hindistan'da İngiliz varlığının ilk hissedilmeye başladığı şehir. Şimdilerde Rama Khrishna hareketinin merkezi olması hasebiyle önem arz ediyor. Ancak şehir çok kötü durumda. Öyle ki insanların çoğu sokaklarda yaşamını sürdürüyor. Üstelik aslında çok bereketli topraklara sahip, tüm dünyaya ihraç edilen ananas ticaretinin en önemli kaynaklarından biri. Buna rağmen şehir tıpkı Hindistan'ın geri kalanı gibi kalkınmıyor.

Hindistan'ın görme fırsatı yakaladığım her şehirde dikkatimi çeken fakirlik ve sokak hayatını en çok Kolkata şehirde hissettim. Sokaklarda yaşayan insanlar yine sokaklarda banyo yapıyorlar.

Sirhind

Sirhind şehirde, İmam Rabbani Türbesi çevresinde yaşayan bir avuç Müslüman bulunuyor. Türbenin yanında Türkiye'den gelen yardımlarla yapılmış bir misafirhane de bulunuyor.

Armitsar

Sikhlerin kutsal mekânı olan Golden Temple Armitsar'da bulunuyor.

Golden Temple çıplak ayakla ve başlar örtülü şekilde girilebiliyor. Temple'ın içinde icra edilen dini müzik, ses sistemi ile dışarıya ulaşıyor. Temple'ın içinde yüksek sesle Sikh inancının kutsal kitabı okunuyor. İçeride elle tutulabilecek kadar gerçek hissedilebilen bir enerji akışından bahsetmek mümkün.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Hazırlayan: Harun Akdemir – İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ABD

Hindistan'a gidiyorum dediğinizde sanki başka bir gezegene gidiyormuş gibi insanların şaşkın bakışları ile karşılaşıyorsunuz. Gitmeden önce aşlarını ol, orada yendiğine içtiğine dikkat et, sokakta su içme filan da filan uyarılar alıyor gidiyor başımı. Ama bütün bunlara rağmen Hindistan bambaşka tecrübeleri yaşatan ve asla unutulmayacak bir deneyim.

Hindistan'ın başkenti olan Yeni Delhi, gelir dağılımının ne kadar dengesiz olduğunu, temizlik anlayışının bizim kültürümüze göre ne kadar farklı olduğunu, karmaşık inanç sistemini, kirli havasını ve gürültü kirliliğini size sokaklarında yaşatmaya havaalanından çıktuktan sonra hissettirmeye başlıyor.

Sokaklarda Hint'liler için kutsal olan ineklerin çöplüklerden beslendiğini gördüğümüzde bu insanlar kutsal kabul ettiği bir şeyi nasıl böylesine rezillik içinde yaşamaya bırakabilir diyorsunuz. Sanırım Hindistan'da en mahzun canlılardan biri de inek olsa gerek.

Hindistan bir taraftan kademeli olarak gerçekleştirdiği liberal politikalar ile modernleşirken bir taraftan geleneksel hayatında sürdürmektedir. Bir taraftan sokaklarda insan hayatı için tehlike oluşturan elektrik kabloları her yeri kaplarken bir taraftan otorikşaların sesleri, diğer bir taraftan havalimanına inen uçak sesleri Hindistan'ın hangi yüzüne bakmanız gerektiğini size sorguluyor? Yükselen bir süper güç olarak modern Hindistan'a mı? Toplumun sefaletine mi? Kamu yatırımların yetersizliği ile caddelerin pisliğine mi?

MERKEZ MAN. Çiğdemciye Cd. İnönü İş Merkezi 9/3 Şişli – İstanbul Türkiye

Tel: 0212-343 7777 Fax: 234 0971

www.gasam.org.tr

e-mail: info@gasam.org.tr

Hindistan'daki metro ağında dikkatimizi çeken bir husus her metronun girişinde x-ray cihazları ve askerler tarafından arama yapılıyor olması. Bu güvenlik açısından önemli bir önlem olmasına rağmen, size bazen çok fazla sıra bekletiyor. Kuyruklar metronun üst girişine kadar uzayabiliyor. Aycarı modernleşmenin etkisiyle Hindistan'daki kast sistemide darbe almaktadır. Bazen metroda bir brahman ayakta dururken dokunulmaz olarak nitelendirdikleri kişiler oturabiliyor. Buda hinduizm modernleşmenin etkisiyle nasıl bir değişim yaşayacağı sorusunu akıllara getiriyor? Zira Hindistan'da ve dünyada aktif bir şekilde faaliyette yürüten Ramakrishna Mission topluluğu kast sistemini reddederek dinlerin diyalogu ile barış ve huzurun sağlanmasını arzulamaktadır.

Fotoğraf: Ramakrishna Mission - Tapınak / Delhi

Çok zengin bir tarihi mirasın izlerini sokaklardaki insanlardan, şehirlerdeki tarihi eserlerden hissedebiliyorsunuz. Ancak ne yazık ki İslam dünyasının bıraktığı eserler gerektiği şekilde muhafaza edilmiyor. Cuma mescide gittiğinizde İslam'ın gönlünüze verdiği huzurdan ziyade kaba bir karşılama, sert ifadeler ile uyarılar, suyun akmadığı çeşmeler, temizliğin sorun olduğu bir mescid ile karşılaşılıyorsunuz. Tabi ki müslüman bölgelerinin bu şekilde olmasında Hindistan'da müslümanların azınlık olması, devlet desteğinin arkalarında olmaması ve eğitim sorunu önemli bir etkendir.. Ancak yine de Hindistan'da bizi en çok üzen şey Müslüman mahallerinin durumuydu.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Sirhind'de azınlık olarak yaşayan müslümanların toplandığı İmam Rabbani Hazretlerinin dergâhında gönlünüz yumuşuyor, üzerinize bir huzur geliyor. Oradaki insanların size karşı nazik ve içten davranışları muhabbetinizi arttırıyor. Ancak o dergahın ekonomik olarak yaşadığı sıkıntılar neticesinde binaları fiziksel olarak bazı iyileştirmelere muhtaç duruma gelmiş. Türkiye'den nakşi tarikatlardan destek geldiğini ve bu destekler ile oldukça güzel bir misafir evinin yapıldığını öğrendik. Bu bizi memnun ederken bunların yeterli olmayacağını içimizden geçirmeden edemedik.

Sokaklarda insanların Türkiye hakkında yeterli bilgili sahibi olmaması bizi üzdü. Kimi Türkiye İŞİD'e destek veriyor derken kimisi 15 Temmuz'u Cumhurbaşkanı'nın oyunu şeklinde yorumlamaktadır. Bunda batı medyasının gösterdiği tutum hindistan halkını etkilemektedir. Ancak şunu belirtmek gerek ki 15 Temmuz sonrası basına yansıyanlar neticesinde Hindistan sokakları için Türkiye imajı olumsuz bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu nokta'da TRT Word'un çalışmalarına ihtiyaç vardır.

Fotoğraf: Sirhind- İmam Rabbani Türbesi

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Hindistan gezisininininden çıkarmamız gereken bir ders var ise oda Hindistan'ın kitaplardan okumakla, filimler veya belgeseller izemekle tanınamayacağı, keşfedilemeyeceğidir. Zira Hindistan'ın her sokağı, her şehri başka bir dünya, başka bir kültürdür. Sosyolojik olarak farklılıkların günlük hayatta en derinden hissedildiği Hindistan için toplumsal araştırmaların artırılması Türkiye'deki ilmi çalışmalar için yeni perspektifler açacaktır.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Hazırlayan: İhsan Altıntaş – Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Medeniyetler İttifakı Enstitüsü

Giriş

Delhi'den ayrılmış iki yıl olmuştu ve yine gittiğim ilk gittiğim zamanki gibi aynı heyecanı yaşadım. Her ne kadar yazın harareti sıcaklığı varsa da muson yağmurlarının bitmesiyle daha serin bir atmosfer vardı. İlk defa gelen arkadaşlarım nasıl bir görüntü ile karşılaşacaklarını derin derin düşünürken valizimizi alıp dış kapıya doğru çıktık. Bizi dışarıda hazır halde bekleyen hocamız Prof. Khawaja Ekramuddin aynı zamanda programımızı da düzenleyen kişiydi. Dış kapıdan ilk çıktığımda yolcularını bekleyen her çeşit insanlardan oluşan topluluk vardı. Dış görünümü itibarı ile göze ilk çarpan Sih dini mensupları uzun sakalları ve başlarındaki türbeler ile insanın dikkatini çekiyordu.

Delhi

Şimdi biraz Delhi şehrinin sosyal ve ekonomik yönünden bahsetmek istiyorum. New Delhi günümüz Hindistan'ın resmi başkenti. Hindistan tam bağımsızlığını kazandıktan sonra başkent Kolkata'dan Delhi'ye taşınmış ve adeta yeni bir yerleşim alanı oluşturulmuştur. Eski Delhi olarak bilinen tarihsel mekânlar Babür-İslam devletlerinin merkezi konumunda olduğu için Juma Mescidi başta olmak üzere birçok tarihi yapıt bulunmaktadır. Yeni Delhi de bu alana oranla yeni yerlere kurulmuş, geniş caddeleri olan, yeşillik alanı bol olan bölgeler olarak bilinir. Özellikle Çanakyapuri ve India Gate alanları son derece temiz ve geniş düzlüklere sahip yerlerdir.

Delhi ekonomik açıdan çok canlı bir yer. Şehrin uzak bölgelerinde endüstri fabrikaları her ne kadar hissedilmese de üretimin bol olduğu bir şehirdir. En çok göç alan metropol kentlerden biridir. Her eyaletten farklı insanlar Delhi'de mevcuttur. Mesela Kuzey Doğu Hindistanlıların yoğun olarak yaşadığı yer olan Munirka bölgesi Delhi'de bulunmaktadır. Lajpat Nagar orta sınıfın açık alan alışveriş merkezidir ama aşırı derecede Afgan nüfusu olduğu için bölge adeta Afgan Nagar olarak da anılmaktadır. Aynı zamanda büyük Alışveriş merkezlerin de gün geçtikçe arttığı New Delhi orta sınıf ve üst sınıfa hitap etmektedir.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Delhi'nin en önemli yerlerinden biri de Nizamuddin Dergah'ın olduğu eski Delhi'ye yakın bölgedir. Hazrat Nizamuddin'in kabrinin bulunduğu bu bölge Müslüman halkın yoğunlukla yaşadığı yerdir. Bölgeye doğru içeriye girildiğinde ezanların duyulduğu, sokaklarında kavurma ve kebab kokularının yayıldığı nadir yerlerden biridir. Hazret Nizamuddin dergâhın avlusunda Hint Müslümanlarına özel bir kültür olan Qawali geleneği halen devam etmektedir. Her Perşembe akşamı her taraftan gelen insanlar Qawali dinlemeye gelir. Kaside ve gazellerden oluşan Qawali kültürü sadece Müslüman değil diğer din mensuplarının da dikkatini çeker. Def ve klasik enstrümanların kullanıldığı bu özel müzikal gecede dini ilahiler, gazeller ve şiirler eşlik eder. Dinleyeneler adeta meşk olur. Bizdeki sema gösterisi tadında geçen Qawali gecesi aynı zamanda Müslümanların gururu niteliğindedir. Nizamuddin dergâhına özellikle Hindu kadınlar da gelir ve dua almaya çalışılır. Orda yapılan duanın hazret Nizamuddin vesilesi ile olduğu için kabul edileceğine inanılır. Maalesef birçok yanlış ritüellerin de uygulandığı ziyaret kısmı içler acısı. Dergâh ziyareti adeta araç değil amaç haline dönüşmüş. İnsanlar sınırları aşarak yalvarır derecesinde evliyadan beklenti içerisinde dua etmektedirler.

Kutup Minaresi

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Delhi’de ikinci önemli yer Kutup Minaresi bölgesidir. Delhi sultanlarının inşa ettiği bir medrese külliyesidir. Ortasında geniş uzun bir minaresi bulunan Kutup minare saat dilimlerine göre dizayn edilmiş özel bir yapıttır. Etrafında onlarca medrese yapıtının olduğu aşikâr olsa da maalesef yıkılmış durumdadır. Şu an sadece turistik amaç ile ziyarete açılmış durumdadır.

Delhi’de bir yerden bir yere gitmek için metro en uygun araçtır. Caddelerde bulunan oto rikşalara binmek de bir seçenek olarak dursa da şahsen metroyu tavsiye ederim. Çünkü inanılmaz derecede yoğun bir nüfusa sahip olan Delhi mesai saatlerinden itibaren trafikte izdiham yaşanmaktadır. Resmi rakamlara göre Delhi’nin nüfusu on altı milyonu aşmaktadır.

Delhi’de bulunan Lotus Tapınağı Bahailikle bağlantılıdır. Dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan 7 Bahai Tapınağı’ndan sonuncusu Delhi’deki Lotus Çiçeği biçimindeki beyaz mermerden 45 Lotus yaprağı kullanılarak şekli verilmiş olan tapınaktır. Yeni Delhi’deki bu tapınak 1986’da tamamlanmış. Pek çok mimari ödül almıştır. Tapınağın özelliği 9 girişinin olmasıdır. 9 girişi dünyada 9 dinin varlığını gösteren bir inanç. Bahai yazıtlarında belirtildiği ve emredildiği gibi yapının içinde herhangi bir resim ya da heykel yer almaz. Tamamen sadedir. Ana hol 2.500 kişi kapasitelidir. Yapı etrafında 9 havuz bulunur. Bu 9 havuz doğal klima görevi görmektedir.. İçeride fotoğraf çekilmesi yasak.. İçerisi çok sade, oturma yerlerinden oluşan bir salon.. Sessizlik hâkim. Kafanızı yukarı kaldırdığınızda Bahailik Sembolünü görebilirsiniz..

Delhi’de neredeyse bütün yollar ağaçlarla çevrili ve yemyeşil bir doğası var. Caddeler çok geniş ve trafik akışı Türkiye’nin tersine soldan akıyor. Karşıya geçerken sola değil de sağa bakmak beklenmedik kazalara neden olabilir. Yollarda insanı çileden çıkartan şeylerden birisi de sürekli çalınan korna sesleri. Korna Türkiye’deki gibi zor durumlarda çalınan ve kızgınlığı ifade eden bir araç değil normal bir iletişim aracı olarak kullanılıyor.

Hindistan’ın genelinde konuşulan 24 tane ana dil var. New Delhi’de İsimlerini bildiklerim diller; Hintçe, İngilizce, Urdu, Punjabi, Malayalam vb... Diğer eyaletlerin kendine ait dilleri var. Resmi kurumlar genelde İngilizce ve Hintçeyi kullanıyor. Hindistan’da İngilizce çok prestijli. Türkiye gibi düşünebiliriz; Eğer İngilizceniz varsa her şey daha kolay olur. Eğitim liseye kadar Hintçe ve ondan sonrası İngilizce Hintçe birlikte veriliyor. Eğitimli kişiler ve üniversitedekilerin ekseriyeti

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

İngilizce biliyor ama halk pek bilmiyor. Kısacası kast sisteminde alt sınıflardan sayılan gruplar genelde bilmiyor.

Jawaharlal Nehru Üniversitesi (JNU)

Havaalanından çıktıktan sonra bizim için rezerv edilen Jawaharlal Nehru Üniversitesi'nin misafirhaneliğine vardık. JNU ismini Hindistan'ın ilk cumhurbaşkanı Nehru'dan alıyor. 1965 yılında devlet eli ile kurulmuş yükseköğretim sağlayan bir uluslararası üniversitedir. Sadece yüksek lisans, doktora ve üzeri eğitim veren bu üniversite sosyal bilimler alanında Asya kıtasında ün yapmış nadir üniversitelerden biridir. Geniş bir ormanlık arazisine kurulmuş ve bütün üniversite öğrencilerini içinde barındıracak şekilde yurtları vardır. Tamamen yeşillikle kaplı kampüsü ile adeta Delhi'nin şehir gürültüsünden eser yoktur. Kaldığımız yer Aravali uluslararası misafirhane hem fakültelelere hem de yurtlara aynı yakın mesafede olan güzel bir yerdi. İlk dinlendikten sonra Dil Fakültesi urdu bölümü tarafından bizim için hazırlanan karşılama programı düzenlendi. Bu programa başta urdu bölümü hocaları olmak üzere farklı bölüm hocaları ve öğrencileri de katıldı. Herkes kendisini tanıttıktan sonra bize de çiçek takdim edildi ve tanışma faslı başladı. Urdu dilini pratik yapmak için elde edilen bu güzel fırsattan istifade birçok öğrenci ile tanıştık.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Programın ardından kampüsü keşfetmek üzere geziye çıktık ve gözlemlerim beklediğim gibi çıktı. Şöyle ki JNU özellikle siyasi yönden çok aktif bir ruha sahip. Öğrenciler arasında sağ-sol parti çekişmeleri aktif olarak yaşanıyor. JNU tarihten beri sol eksenli bir üniversite olarak bilinir. Solcu partilerin afişleri hep Marksist ve Leninist sembolleri taşır. Sağcı partiler ise Milliyetçi Hindu partilerinin temsilen kurulan partilerdir. Sağ partilerin kampüste taraftarları az olmasına rağmen son zamanlarda Modi hükümetinin desteği ile onlar da giderek taraftar toplamaktadırlar. Yalnız şöyle bir durum var solcu ya da komünist parti dediğimizde dini her hangi bir vurgu yoktur. Bu sol partilerini destekleyenlerin çoğu zaten dindar Müslüman, Hristiyan ya da seküler insanlar. Sol demek orda daha çok kasta karşı eşitliği, Hindu milliyetçiliğine karşı birliği ve beraberliği temsil etmektedir.

JNU'nun bir diğer önemli özelliği ise akademik entelektüel bir ortama sahip olmasıdır. Hindistan'ın neredeyse en zeki öğrencilerinin çeşitli zor sınavlarla kazanabildiği bu üniversite birçok orta sınıf öğrenci için ulaşılmaz yerdir. Kampüste en az bir yılını geçiren her öğrencinin yaşamında mutlaka değişim yaşayacağı söylenilir. Çünkü kampüs ve akademik ortam Hindistan'ın birçok üniversitesine göre üstün sayılmaktadır. Kantinlerinde pahalı içecek bulunmaz ve coca-cola satımı yasaklanmıştır kapitalizme hizmet ediyor diye. Sabaha kadar canlı ve aktif olan kantinleri ile JNU kadınlar için de çok güvenlidir.

Sirhind ve Golden Temple

Şimdi biraz da Delhi dışındaki gözlemlerimi anlatayım. Punjab eyaletinin en önemli bölgelerinden biri olan Sirhind bölgesi Şeyh Ahmedî el-Farukî ya da diğer meşhur ismi ile İmamı Rabbani hazretlerinin türbesini barındırmaktadır. Organizatör hocamızın kabul etmesi ile buraya bir tur düzenledik. İmamı Rabbani 1600'lü yıllarda yaşamış büyük bir İslam âlimidir. Nakşibendî tarikatının en büyük temsilcilerinden sayılan İmamı Rabbani Sirhind'te doğmuş ve zamanının hükümdarı Akbar ile birebir muhatap olmuştur. Akbar Şah'ın ortaya attığı dini ilahî öğretilerine karşı çıkmış şeriatın temel dinamiklerini savunmuştur. Henüz genç yaşta ilen klasik medrese eğitimi almış ve Akbar tarafından Agra'ya yani saraya davet edilmiştir. Yalnız saraya gittiğinde hayal kırıklığına uğramıştır çünkü şah etrafında toplanan birçok âlimin Hindu öğretileri ile dinden saptığını fark etmiş ve daha Agra'da iken "Peygamberliğin İspatı" eserini kaleme almıştır.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Siyasi anlamda şah ile baş edemeyeceğini anlayan Rabbani Sirhinde geri dönmüş ve talebe yetiştirmeye başlamıştır. Talebelerine, islam âlimlerine ve yöneticilere mektuplar göndererek onları hak yoluna davet etmiştir. Bu mektupları bu gün Mektubat olarak bilinir ve Türkçeye de çevrilen bu başyapıt eseri klasikleşmiş bir din kitabı olarak kabul edilir.

Kabrini ziyaret edip birer Fatiha okuduktan sonra Sihlerin kutsal kabul ettiği “Altın Mabed”e doğru hareket ettik. Yukarıda da bahsettiğim gibi Altın Mabed Sihler için kutsal kabul edilmekte ve herkesin mutlaka ziyaret ettiği bir yerdir. Etrafı su ile çevrili olan bu yapının yarısından çoğu gerçek altın ile yapılmıştır. İbadethanenin içine doğru Sih adamlarının kutsal kitabını okur ve hoparlör sistemi ile bütün köşelerde duyulur. Günde iki defa kutsal kitap bir tören ile tapınağın içine taşınılır ve çıkarılır. Bu seremoni esnasında çeşitli dualar yapılır. Sih dini kuralları gereği mensup kişi sakallarını kesemez ve her zaman türbe takmalıdır. Sih dini Hinduizm ve İslam’dan sonra Hindistan’da en büyük dini nüfusa sahip dinler arasındadır. Merkezleri Punjab eyaletinde olan Sih dini 16 yüzyılda Guru Nanak’ın kurmuş olduğu yeni bir dindir. Yapı itibarı Hinduizm’den etkilenmiş olsa da Guru Nanak şahsen İslamiyet’ten de etkilenmiş bir din âlimidir. Kendisi bizzat Mekke’ye gitmiş ve Kuranı Kerimi okumuştur. Guru Nanak ve diğer Gurular tarafından yazılan ve kutsal kitap kabul edilen “Guru Grant Sahib” kitabı tıpkı kuran gibi okunmaktadır.

Agra

Taj Mahal

Agra kenti Babür imparatorluğu tarafından başkent olarak kullanılmış bir şehirdir. Tarihi yapıtları ile hala tazeliğini korumaktadır. Bir günlük gezi ile gittiğimiz Agra’da en önemli yer olan Taç Mahal’i ve Agra sarayını ziyaret ettik. Agra sarayı Babür imparatorluğun yönetim merkezi olarak kullanılmaktaydı. Taj Mahal ise Şah Jihan tarafından eşi için yapılmış müthiş bir sanat yapısıdır. Dünyanın yedi harikasından biri sayılan Taj Mahal aslında iki kabri içinde barındıran bir türbedir. Sol tarafında halen aktif olarak kullanılan bir camii bulunmaktadır. Binlerde turistin ziyaret merkezi olan Taj Mahal Hindistan ekonomisi için önemli bir gelir kaynağıdır. Şunu belirtmek de gerekir ki artan Hindu nüfusu ile Agra şehri İslami şehir olma özelliğini git gide kaybetmektedir. Her ne kadar tarihi yapıtların yapısı korunsada şehir tarihsel özelliğini yitirmektedir.

Jaipur

Bir sonraki durağımız olan Jaipur kenti Rajasthan eyaletinin merkezi şehridir. Delhi’den yaklaşık olarak araç ile altı saat uzaklıkta olan Jaipur kenti kendine has bir mimarı yapıya sahiptir. Halk arasında “pembe şehir” olarak da bilinir. Bunun sebebi ise Raj kralının kent merkezindeki

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

binaları tamamen pembe rengine boyatmasıdır. Bu radikal değişiminin altında yatan neden ise İngiltere’den gelen bir kralı ağırlamasıdır. Havası Delhi’ye göre daha serin ve nemsizdir. Yerel üretim olarak doğal bitkisel renkler ürettikleri için kumaş açısından her kaliteden ve modelden kumaş bulunmaktadır.

Jaipur

Nüfus yoğunluğunun büyük çoğunluğunu Hindu nüfusu oluşturmaktadır. Geriye kalan nüfusun yüzde otuzunu da Müslüman nüfusu oluşturmaktadır. Klasik bir çok Hint kenti gibi Jaipur’un da lokal sarayı vardır. Tarihte bütün Hint devleti bütün bölgelere hakim değildi ve yerel krallıklar federal şeklinde hüküm sürüyordu. Onun için her kentin kendine özel sarayının ve mimarı yapının olması normaldir.

Kolkata

Gezimizin son günlerini West Bengal eyaletinin başkentine yani Kolkata’ya ayırdık. Kolkata tarihi, kültürü ve dili ile tamamen farklı bir yapıya sahiptir. Kolkata aynı zamanda İngiliz sömürgesinin başkenti olarak bilinir. Onun için caddelerde İngiliz mimarisi donanımlı bir çok bina görmek mümkündür. Kolkata aynı zamanda modern Hindistan’ın entelektüel kesimini yetiştiren ve birçok sosyal, kültürel ve dini hareketin de başlangıç yeridir. Bütün Hindistan’da etkili olan Brahma Samaj ve Ramakrishna Hareketi bu bölgeden çıkmıştır. Aynı zamanda batı dünyasının dışında ilk Nobel edebiyat ödülünü alan ünlü filozof ve düşünür Tagore bu bölgeden

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

yetişmiştir. İngiliz kraliçesi tarafından yaptırılan Victoria müzesi şehrin merkezindeki İngiliz kültürünün hâkimiyetini temsil etmektedir. Otuz yıllık komünist rejimin yönetiminin ardından diğer partiler bu bölgede hâkim olmaya başlamıştır. Yalnız caddelerde hala komünizm amblemlerini görmek mümkündür. Birçok düşünürün yetişmesini sağlayan Kolkata üniversitesini ziyaret ettik Prof. Akhtar Hossein ile. Halen aynı atmosferi taşıyan bu üniversite West Bengal eyaletinin en köklü üniversitesi sayılmaktadır. Her ne kadar özel üniversitelerin sayısı git gide artsa da Kolkata üniversitesi eski misyonunu devam ettirmektedir.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Hazırlayan: Zeynep Çavuşoğlu – İstanbul Şehir Üniversitesi Tarih ABD

Delhi

Delhi en uzun süre kaldığımız ve keşfetme şansına en çok sahip olduğumuz şehirdi. Yeni Delhi denilen kısım aslında İstanbul'un herhangi bir semtinden farklı olmayan, otellerin, kültür merkezlerinin, restoranların ve devlet dairelerinin bulunduğu, nispeten yüksek binalarla kaplı, ara sokaklarda kafelere denk gelinebilecek, metro istasyonlarının olduğu bir yer. Alışveriş için hareketli iki çarşısı var. Gelişmekte olan bir alışveriş merkezi kültürü de olduğu söylenebilir. Otorikşa ile geziyor bile olursa, etrafta görülenler hasebiyle çok farklı bir yerde olduğu düşünülemez. Hatta meşhur "India Gate" alanında bile modern şehrin bir zafer takını görmemiz açısından Hindistan'a ait bir şey bulmak pek mümkün değil.

Kutub Minar tecrübesi de tarif edilemez birşeydi. Komik olan, herleyin ezbere bir düzenle ilerliyor olmasıydı. Rehber doğru fotoğraf açısından esprilere kadar herşeyi ezberden ve büyük bir ruhsuzlukla anlatıyordu.

Eski Delhi ise bambaşka bir dünya. Tarihi eserlerden Cuma Mescidi ve Kızıl Kaleyi gezdiğimiz Eski Delhi'nin çarpıcılığı ise kaos. "Halka inmek" yahut "halkı görmek" sanırım asıl orada mümkün. Kalabalık, dar, korna sesleri, peşlerinizi bırakmayan dilenciler, sürekli ellerinize bir şeyler tutuşturan satıcılar, hepsi ayrı bir karmaşanın içine sürüklüyor sizi.

Eski Delhi'nin en etkilenmeyi beklediğim kısmı Nizamüddi Evliya'nın türbesiydi aslında. Bu beklentimin karşılandığını söyleyebilirim ama başka yönlerden. Hindistan gerçekten karmaşıklığını ve giriftliğini içinde olmadan anlayamayacağınız ve anlatamayacağınız bir yer. Bunu türbe ziyareti yaparken ve ziyaret esnasında etrafta olup bitenleri gözlemlerken daha da iyi anlıyorsunuz.

Jawaharlal Nehru Üniversitesi Kampüsü ise bütün şehirden soyutlanmış. Ormanın içinde, ziyadesiyle korunaklı ve huzur verici bir yer. Kendi içinde sürekli hareketli ve olaylı olması ise iyi işleyen bir üniversite olduğunu kanıtlar nitelikte.

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

Delhi'nin iklimi, bizim kaldığımız sürenin tam muson yağmurlarının sonuna denk gelmesinin de etkisiyle, gerçekten çok yorucu. İnsanı tüketen bir bunaltıcılığı var.

Agra

Agra'yı agra yapan Tac Mahal. Herhalde Agra için söylenebilecek en temel şey, bir imparatorluk başkenti olmasının her halinden belli olduğudur. Turistik bir bölge olması hasebiyle yine çok fazla kültürün içine girilemese de, ya da içine girilen kültür daha yapay bir hale gelse de, Agra seyahatinde görmenin farklı olduğu şeylerden biri, yılan oynatıcısıydı.

En etkileyici kısmının ise Agra Kalesi olduğunu söylemek mümkün. Tac Mahali gezerken de karşılaştığımız, fotoğraf çekilmesi gereken açılımların belirlenmiş olması, ezbere hareket etme kültürü sizi tarihin içine düşmekten alıkoyabiliyor.

Jaipur

Racastan eyaletinin başkenti Jaipur ile ilgili söylenecek en temel şey, Racalara yani krallara layık bir şehir olduğudur herhalde. Nam-ı diğer pembe şehrin bu ismi alması yapıların renklerinden geliyor. Ama bunun dayandığı olay, Kraliçe Viktorya'nın eli Prens Albert'in seyahati şerefine Raca tarafından bütün şehrin bu renge boyanması imiş. Bunu öğrenince şehrin gözümdeki büyüsunü bir nebze kaybettiğini itiraf etmem gerekir çünkü bahsettiğimiz tarih 18. Yy sonları ile 19 başları. Yani "pembe şehir" çok yeni bir kültürün parçası.

Hatta geleneğin icadı fikrinin bir parçası olarak da görülebilir çünkü günümüzde yapılan evlerin de pembe olması şart. Yine de Jaipur, nispeten daha normal nem oranı, sakinliği ve dinginliği ile insana keyif veren bir şehir. Şehrin sarayları dışında en ilgi çekici kısmı yerel saati ve burçların hareketini ölçmek için yapılan yapı.

Sirhind

Pencap gezisinin birinci durağı İmam Rabbani'nin türbesi idi. Bu ikinci büyük türbe ziyareti birinciye nazaran çok daha sakin ve çok daha "normal" geçti diyebilirim. Heterodoks İslam

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

SOUTH ASIA STRATEGIC RESEARCH CENTER

denilen şey ile Ortodoks İslam denilen şey ya da aralarındaki fark aslında Nizamüddin Evliya ve İmam Rabbani türbeleri ziyaret edilerek anlaşılabilir.

Amritsar

Altın Tapınak. Hala Jainizm ile birlikte benim için esrarengizliğini koruyan bir inanç Sikhizm. Hindistan'daki bütün farklı dini mekânları ziyaretiniz ile ilgili bir şey söylemek gerekirse, Hintliler çok inançlı insanlar. Teslimiyetleri, inançlarını yaşarkenki bağlılık ve konsantreleri sizi hangi ibadethanede olursanız olun, içine çekiyor.

Altın Tapınak'ı gezerken de etraftaki Sikhlerin sakinliği, konsantrasyonları, meditasyonları gerçekten kayda değer bir etki bırakıyor üzerinizde.

Kolkata

Seyahatin son ayağı olan Kalküta beni en şok eden yerdi diyebilirim. Ne olduğu belli olmayan bir şehir. Bengali kültürü ile İngiliz sömürgeciliğinin varlığının belgesi niteliğindeki “eski modern” diye nitelendirilebilecek, o zamanın teknolojik araçlarının harap hali, insanlardaki tükenmiş ifadeler, hepsinin sonucu olarak Kalküta da insanı tüketiyor.

Tagore'un eviyle gezmeye başladık Kolkata'yı. Malum, Tagore seyahatleriyle meşhur bir yazar. İşin ilginç tarafı, evin muhtelif odaları, seyahat ettiği ülkelerin hükümetlerince o ülke kültürüyle süslenmiş ve bir modern müzeye dönüştürülmüş. Bu durumun bana ne kadar saçma geldiğini söylemeden geçmek istemiyorum. Ev, Tagore'un evi olmaktan o kadar çıkmış ki, bir odada Özgürlük heykelinin minyatür bir kopyası, tarihi birkaç yazarın büstü, Çin restoranın girişi gibi ilginç düzenekleri görmek mümkün.

Victoria Museum ise tepeden oraya düşmüş gibi etraftan bağımsız ve manasız bir şekilde, ziyadesiyle güzel bahçesiyle varlığını sürdürmekte. Dolmabahçe sarayını hatırlatan bir alakasızlığı vardı.